

Autonomii locale și instituții centrale în spațial românesc

(Formarea statelor feudale românești)

Pe măsura definitivării procesului de formare a poporului român și la limbii române, numeroasele izvoare medieval oferă informații despre localizarea geografică și despre originea romanilor. Printre acestea se număra lucrări, ca de exemplu: „Strategikon, despre administrarea imperiului „podoabă istoriei”.

Informații ne oferă și izvoarele arheologice, cea mai veche creație arheologică a poporului român fiind „, Cultura Dridei,,.

Aceasta atestă existența obștiilor satești, comunității umane, conduse de cnezi, juzi, sfatul oamenilor buni și bătrânii obștii. Obștea constituie elementul de unitate și continuitate în istoria poporului român. Printr-un proces de centralizare, obștiile satești vor da naștere uniunilor de obști numite de Nicolae Iorga „Romanii populare,, , acestea la rândul lor vor crea cnezate și voievodate ce treptat vor duce la apariția statelor feudale. Apariția statelor feudale românești a fost favorizată de o serie de factori, printre cei interni numărându-se: creșterea demografică, procesul economic, procesul de ierarhizare socială și existența formațiunilor politice prestatale. Factorii externi care au favorizat formarea statelor feudale românești au fost: decăderea puterii tătarilor, criza dinastică din Ungaria (1301-1308) și disputele dintre Ungaria și Polonia pentru controlul drumurilor comerciale. Apariția în Europa a ultimului val de migratori care au creat un echilibru politic în zona împiedicând expansiunea Ungariei și imperiului bizantin.

Formarea Transilvaniei

Între secolul al IX-lea și al X-lea lucrarea „Gesta Hungarorum” atestă existența formațiunilor conduse de Gelul, Glad și Menumorut. Pentru secolele X, respective XI sunt atestate voievodatele conduse de Ahtum și Gyula. Din secolul XI, maghiarii își intensifică acțiunile și vor organiza comitate, primul fiind Bihorul. Vor încerca fără succes să impună principatul, izvoarele atestând existența unui principe Mercurius.

Izvoarele amintesc însă pentru 1176 pe voievodul Leustachius Rátót. Maghiarii vor favoriza pătrunderea secuilor ce au avut rol militar precum și a sașilor ce au avut rol economic. De-a lungul Evul Mediu, Transilvania și-a păstrat individualitatea în cadrul Regatului Maghiar din punct de vedere economic prin ocupații, monedă, comerțul orientat spre Moldova și Țara Românească; din punct de vedere religios, ortodoxismul fiind majoritar; din punct de vedere politic fiind voievodat, administrația fiind împărțită în comitate, scaune și districte.

Evoluția Transilvaniei între secolele XII-XIX

Principalele instituții politice:

Principatul

Voievodatul

VOIEVODUL – are în principal atribuții militare, dispune de autonomie, este numit de regale maghiar cu acordul nobilimii din Transilvania. Cel mai important voievod al Transilvaniei a fost Iancu de Hunedoara.

Structura religioasă

Se consemnează în Transilvania sistemul celor 4 religii : calvinism catolicism, luteranism și unitarianism.

Ortodoxismul nu este recunoscut ca religie legală iar din 1366 Ludovic I de Anjou condiționează calitatea de nobil de apartenența la catolicism. Acest sistem îl exclude pe romani din viața politică a Transilvaniei, el fiind completat cu sistemul celor 3 națiuni privilegiate : ungurii, sașii și secuii.

Treptat în Transilvania își va face apariția religia Greco-catolice prin intermediul căreia românii au avut access la studii și la viața politică. Religia a reprezentat un important element de legătură cu românii din Moldova și Țara Românească, întrucât ortodocșii din Transilvania vor fi subordonați mitropoliilor celor două țări. Legăturile cu țara românească și Moldova au fost consolidate și de Țara românească și Moldova au fost consolidate și de domnitori precum Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare și Petru Rareș, ultimul fiind considerat un precursor al lui Mihai Viteazul.

Între 1589-1601 Transilvania se va afla sub controlul lui Mihai Viteazul, domnitor ce va lua o serie de măsuri în favoarea romanilor și a bisericii ortodoxe. Din punct de vedere al statutului politico- juridic, Transilvania a cunoscut ocupația maghiară, suzeranitatea otomană, ocupația austriacă iar din 19867, dualismul austro-ungar. din, suzeranitatea otomană, ocupația austriacă iar din 19867, dualismul austro-ungar. Din 1541 Transilvania devine principat autonom sub suzeranitate turcească. Ast înseamnă că principatul plătea tribut turcilor și își putea alege principele, dar trebuia să fie confirmat de sultan.

Din 1699, în urma păcii de la Karlowitz, Transilvania intra sub ocupație austriacă iar provincial este condusă de un guvernator, numit de împăratul habsburgic. Austriecii vor menține însă sistemul celor 3 națiuni privilegiate și a celor 4 religii .